

Albert Ollés Pascual

INTRODUCCIÓ

Com en altres indrets, la història de la premsa escrita a Gavà està lligada directament als alts i baixos de la vida politico social del municipi. És potser per aquest motiu que encara avui no s'ha pogut engegar ni sostenir cap publicació periodística setmanal o diària. Al mateix temps tampoc ha sobreviscut cap publicació amb cara i ulls (amb la periodicitat que fos) que no estigués sota el control de l'Ajuntament.

Davant d'aquest panorama és obvi pensar en poques iniciatives d'estudi i investigació de la història de la premsa local. Tot i això, dues persones vam fer, l'any passat, per separat però seguint un mateix ordre, dos treballs sobre aquest tema. Les següents dades són el resum conjunt dels estudis realitzats per Josep Campmany i Guillot, com a membre de la Comissió d'Història del Museu de Gavà, i per Albert Ollés Pascual, amb motiu d'un treball universitari per a la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

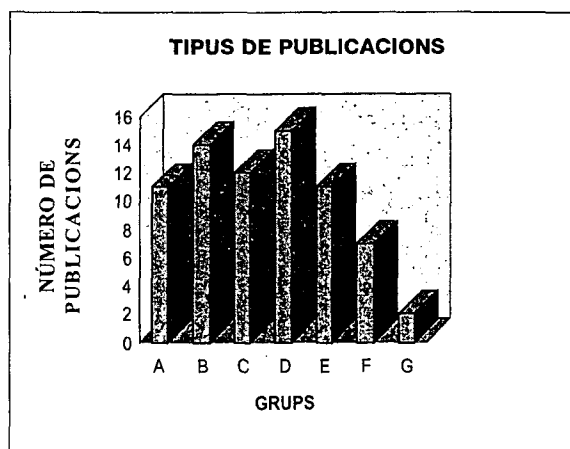
CENS DE PUBLICACIONS PERIÒDIQUES A GAVÀ

A Gavà s'han trobat fins ara 72 publicacions periòdiques amb un mínim de format periodístic. Aquestes les hem dividit en set apartats, segons els seus continguts i els seus propietaris o editors.

El primer apartat és el dedicat a les publicacions fetes per empreses o grups privats amb objectius periodístics i comercials. N'hem trobat onze, és a dir, un 15,2 % del total. El segon apartat agrupa les publicacions editades per l'Ajuntament de Gavà. Aquí en trobem onze, més tres fetes des del Museu Municipal, que pertany també al consistori local. Sumen, doncs, catorze, un 19,4 % El tercer apartat és el dedicat a les publicacions de les associacions o entitats no polítiques. N'hem trobat dotze. Un 16,6 % El quart apartat és el que aplega més capçaleres. Es tracta del reservat a les publicacions de partits polítics i sindicats. Aquí en sumem quinze, un

20,8 % del total. La cinquena subdivisió agrupa les publicacions fetes a centres escolars fins a sumar-ne onze (15,2 %). Els dos darrers apartats són menys quantitatius. El primer reuneix les publicacions editades des de la Parròquia de Sant Pere (patró de Gavà). N'hem trobat set, un 9,7 %. A l'últim, han aparegut dues publicacions d'empreses, fetes des dels dos principals centres industrials de la població: la Compañía Roca Radiadores i l'Empresa Col·lectivitzada Hules, com s'anomenava durant la Guerra Civil. En aquest darrer cas parlariem d'un 2,7 % del total.

El següent gràfic de barres ens mostra millor la proporció de cadascun d'aquests apartats amb un clar predomini de les publicacions polítiques, ja siguin fetes des dels partits i sindicats o des dels que governen l'Ajuntament.

- A: Periodístiques i Comercials.**
- B: Ajuntament.**
- C: Entitas no Polítiques.**
- D: Partits Polítics.**
- E: Centres Escolars.**
- F: Parròquia de Sant Pere.**
- G: Empreses.**

Articles

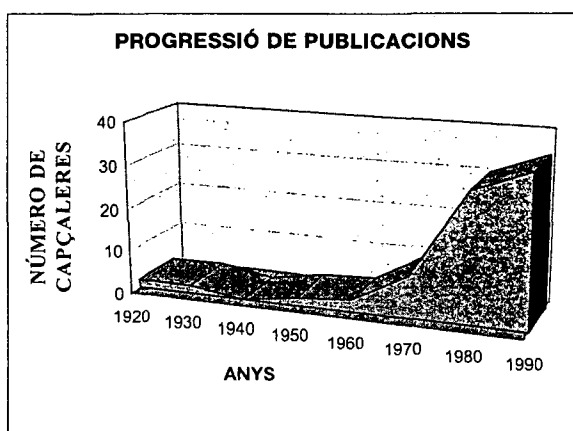
RESUM CRONOLÒGIC

Partim d'aquesta agrupació en set apartats per començar a fer un resum cronològic de la història de la premsa local a Gavà. Com que no hem trobat moltes publicacions la divisió temporal més correcta ha de ser per dècades i no per anys. El recorregut s'inicia en aquest segle i més concretament els anys 20. Des de llavors i fins als nostres dies hi ha set dècades.

Bona part de les publicacions s'agrupen en les dues darreres dècades (80 i 90), amb 30 capçaleres en el primer cas i 35 en el segon. Parlem d'un 80% del total. D'altra banda destaca també el gran salt quantitatiu experimentat entre la dècada dels 70, amb 10 publicacions, i la dels 80, amb 30. És el tractament més fort de tota la cronologia estudiada.

Articles

Per contra, en les cinc primeres dècades trobem unes xifres mínimes de 2 de 4 capçaleres. Fins i tot, els anys 40 no va existir cap capçalera. Totes aquestes dades i la progressió històrica experimentada per la premsa local les podem observar millor mitjançant el gràfic següent.

ANYS 20: L'ARAMPRUNYÀ

La primera publicació periòdica que coneixem a Gavà és *L'Aramprunyà*, que apareix el 6 de gener de l'any 1921. Va viure tres èpoques fins a la seva desaparició el 1934. La primera època va durar fins al mes de maig de 1922 (15 números). Aquell mateix mes canvia de capçalera i comença la segona època fins al gener de 1923 (9 números). La tercera època no començarà ja, després d'un llarg parèntesi, fins al febrer de 1934. Després d'11 números més, el periòdic va sortir per darrer cop el juny de 1934.

La periodicitat de *L'Aramprunyà* va ser mensual tot i que no sempre es va poder complir aquest punt. Segons Josep Campmany, la seva gestació i aparició fou

producte de la convivència entre dos grups catalanistes de diferent tendència. D'una banda els homes de seny, representants del procés d'implantació de la Lliga Regionalista al Baix Llobregat. De l'altra banda un grup de joves que va introduir a Gavà l'incipient catalanisme nacionalista de l'època.

Els primers es van fer càrrec de les finances del periòdic i els segons van realitzar majoritàriament les tasques de redacció. Entre tots dos grups es va crear un delicat equilibri que sovint es va trencar. Bona mostra d'això fou el nomenament del jove Miquel Tintoré com a primer director. Tintoré era un activista polític i sindicalista que impulsà, entre altres fets, la celebració a Gavà de l'onze de Setembre. Un mes després fou reemplaçat per mossèn Baranera, defensor del catalanisme de dretes de la Lliga.

En la segona època apareix una nova capçalera de disseny plenament noucentista, en la línia de les tesis defensades pels fundadors d'Acció Catalana. La línia editorial serà molt més radical, la qual cosa farà que la publicació desaparegui poc abans del cop d'estat de Primo de Rivera.

Cap altra publicació agafarà el relleu de *L'Aramprunyà* durant 11 llargs anys, fins que arriben el 1934 i el degà de la premsa local comença la seva tercera època. El nou subtítol de capçalera, «Portaveu d'Esquerra», expressa ben clarament la línia força diferent del periòdic. L'Ajuntament de Gavà estava governat llavors per ERC i el nou director del periòdic fou Marian Colomé, un dels primers regidors republicans del municipi. La tercera i darrera època de *L'Aramprunyà* va cloure ràpidament amb motiu dels fets d'octubre de 1934.

Es va crear, a partir d'aquest moment, un llarg parèntesi de 25 anys per poder tornar a trobar un producte periodístic semblant. Durant la Guerra Civil tenim constància de l'aparició el 1937, de la publicació *Tasca*, feta pel comitè de treballadors de l'Empresa Col·lectivitzada Hules. Se'n van fer 8 números en forma de butlletí de guerra que informava dels esdeveniments del conflicte i demanava la mobilització de la població davant l'avanç dels nacionals. Durant la postguerra i fins a l'any 1958 no va tornar a sortir cap altra capçalera a la població.

EL FRANQUISME. NEIX BRUGUÉS

Durant els anys de dictadura franquista l'activitat periodística va viure un progressiu però lent augment que va tenir en el periòdic *Brugués* el seu màxim exponent.

El precursor d'aquesta publicació, que encara manté el mateix nom en els nostres dies, va ser una revista juvenil impulsada per la Parròquia de Sant Pere. Es tracta de

El Crit, que va néixer el gener de l'any 1958 i es va perllongar fins al desembre d'aquell mateix any, mitjançant 23 números.

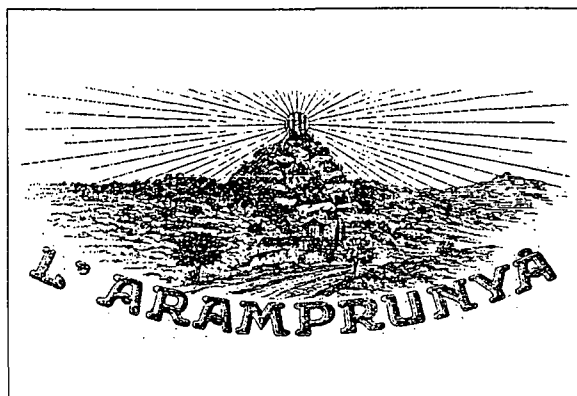
Segons Josep Campmany, el principal llegat d'aquesta publicació que volia ser setmanal fou cridar l'atenció de les forces vives del poble i posar les bases de la creació de *Brugués*. El primer número d'aquest periòdic va sortir el mes de juny de 1958. Des de llavors sempre ha estat lligat a l'Ajuntament, fos qui fos el seu habitant, i dividit en tres èpoques ha arribat fins als nostres dies.

El *Brugués* de la primera època inclou 184 números fins a l'any 1975. En tot aquest temps va anar guanyant o perdent impuls, segons l'alcalde i el Consell de Redacció. El millor moment, el més llarg i el de més prestigi periòdic, es va viure amb Antoni Tarrida com a director (1966-1974). Com explica Josep Campmany, ens trobem davant una fórmula mixta de redacció independent però amb un suport parcial del poder municipal, afavorit per un període històric expansiu en l'àmbit econòmic i d'assentament i pocs canvis en l'àmbit social. Periodísticament podríem dir que aquell *Brugués* va recollir el testimoni deixat per *L'Aramprunyà*, tot i que amb la important diferència de la seva dependència envers el poder municipal.

Paral·lelament al *Brugués* van aparèixer, també durant la dècada dels 60, altres publicacions menors com ara *Can Sellarès*, editada per la Companyia Roca per adocrinar els seus treballadors, o el butlletí juvenil *Juvenis*, patrocinat també per la Parròquia de Sant Pere.

La nova dècada va començar amb l'aparició el 1970, de la revista religiosa per excel·lència de Gavà, *Diàleg*. En aquest cas no existeix cap tipus de manipulació per part de la Parròquia, tal com s'havia esdevingut amb *El Crit* i *Juvenis*. És una publicació feta per als parroquians, que també hi col·laboren. La seva regularitat és el fet més destacable ja que ha arribat fins als nostres dies sense cap interrupció destacada.

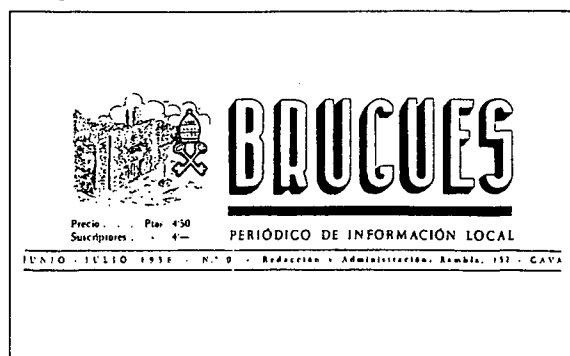
Capçalera del primer número de *L'Aramprunyà*.

Un altre butlletí semblant, però d'objectius molt diferents, és el *Butlletí de la UME*. Pertany a la Unió Muntanyenca Eramprunyà, fundada l'any 1972, i encara que amb més irregularitat que *Diàleg* també ha arribat fins a l'actualitat. El mateix s'esdevé amb el *Boletín* de l'Associació de Pares del col·legi Sagrada Família. Va néixer a l'any 1973 i el 1980 passà a anomenar-se *Col·legi i Família*. El 1970 un altre centre escolar religiós, el col·legi Immaculada Concepció, va crear durant uns mesos la revista d'ús intern *Senderos*.

Seguint amb la moda de les publicacions escolars, l'octubre de 1974 neix *Rotativo*. En aquest cas parlem realment d'una revista feta pels alumnes i amb l'objectiu clar de tenir repercussió fora del col·legi. Va durar tres anys i estava feta pels escolars del col·legi Sagrada Família.

Capçalera del número 1 de *Brugués*.

Entrem de ple ja en els darrers anys del franquisme i els primers de la transició democràtica. La situació social i política és molt moguda, però a Gavà es produeix llavors un dels buits periodístics més inexplicables de tota la història de la premsa local. La famosa vaga de Roca - comentada arreu d'Espanya - porta la creació durant un any, de la publicació obrera *Roca en lucha*. El PSUC celebra la seva legalització amb l'aparició, el 1977, de *Llibertat*, la primera revista política local. El mateix any la secció local de Fuerza Nueva fa una de les seves darreres revifalles amb l'edició de *Patria*.

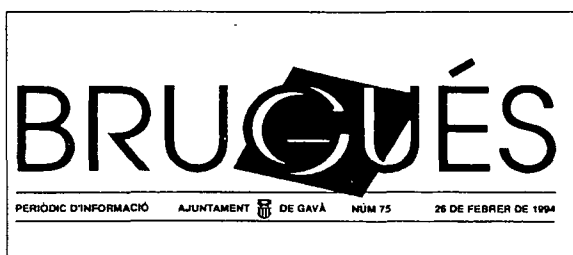
Es tracta de butlletins de partits sense gaires criteris periodístics. *Brugués* deixa de sortir el 1975 i ningú n'agafa el relleu en un moment de constants notícies. Un fet lamentable que ens ha deixat sense cap testimoni escrit sobre tot allò que va esdevenir-se en uns anys clau per a la nostra situació actual.

LA DEMOCRÀCIA. "BOOM" QUANTITATIU PERÒ NO QUALITATIU

Amb l'arribada, el 1979, del primer ajuntament democràtic comença una nova època per a la premsa

local, marcada per un espectacular augment del nombre de noves capçaleres però sense que cap aconseguí un estatus periodístic clar.

Mentre *Brugués* dormia esperant la seva reaparició i el nou Ajuntament provava altres fórmules fallides (*Butlletí de Gavà*), les entitats i associacions locals n'agafen el relleu amb diferents butlletins propis. Seran publicacions de poca durada editades des de grups d'escolars (*El Candidato*) que més tard seran adolescents (*L'Ou*). També n'hi hauran d'associacions de veïns en plena eferescència política i social, cases regionals i partits polítics. Apareixerà també la primera publicació d'història local, *La Sentiu*, que encara s'edita i que serà el primer pas envers altres iniciatives periodístiques del Museu Municipal.

Capçalera del *Brugués* tercera època (l'actual).

L'any 1982 surt el primer *Brugués* democràtic, com sempre sota la propietat de l'Ajuntament. La segona època com a mensual es perllongarà fins al 1990, quan el consistori local es decideix a apostar decididament per aquest periòdic i el converteix en quinzenal, de gran qualitat de disseny i distribució. En la tercera època, que encara vivim ara, es torna a la fórmula mixta de redacció professional i independent però amb continguts pro Ajuntament i l'objectiu predominant de difondre les activitats fetes pels diferents departaments municipals. Al costat de *Brugués* han aparegut i mort altres «fills» o productes municipals dedicats a departaments del consistori. El caràcter professional de la publicació, amb una distribució gratuïta bústia per bústia, ha fet que finalment el *Brugués* de la democràcia tingui actualment una gran acceptació entre la població i que s'hagi convertit una altra vegada en el punt de referència de les altres publicacions.

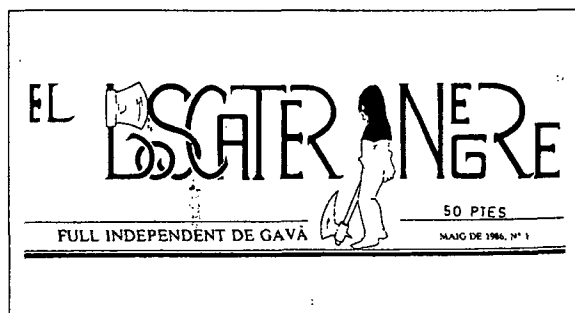
En el sector privat, i a més dels butlletins d'entitats, associacions i partits, apareixeran també revistes comercials i publicitàries. En alguns casos la seva durada serà molt efímera però en d'altres com *A Gavà*, *Revista de Gavà* o *Viure a Gavà*, han aconseguit mantenir-se amb una periodicitat trimensual. Són productes amb una filosofia periodística però es troben molt lluny de poder fer la competència al domini hegemònic de *Brugués*. De fet, només una publicació va intentar

directament treure-li aquest protagonisme. Es tracta de *El Boscater negre*, un periòdic mensual que va voler recollir el testimoni deixat per *L'Aramprunyà* mitjançant una redacció formada bàsicament pel nou sector catalanista nacionalista del municipi. *El Boscater negre* va néixer el mes de maig de 1986 i es va perllongar per espai de dos anys mitjançant 26 números. El 1991 va viure una segona època però només va durar tres números.

El gran mèrit d'aquesta publicació va ser tornar a parlar de política des de fora de l'Ajuntament i fer realment un periodisme independent del poder municipal, encara que massa compromès ideològicament a Esquerra Republicana de Catalunya. No havia passat res igual des de la dècada dels anys 20 tot i que els minsos mitjans econòmics i tècnics del periòdic van fer impossible que es consolidés i van reduir el seu camp d'informació a un petit sector de la població.

CONCLUSIONS

Després de 75 anys de premsa local la societat gavanenca ha estat incapaç fins ara de sostenir un producte periodístic de qualitat sense la intervenció directa dels poders públics. De fet, la realitat periodística de Gavà no correspon a una població superior als 37.000 habitants. No existeix cap periòdic que no sigui gratuït i només pot mantenir una periodicitat regular el *Brugués* municipal.

Capçalera del número 1 de *El Boscater Negre*.

És positiu comprovar la gran activitat periodística de les entitats, associacions i centres escolars tot i que aquesta es redueixi a les dècades dels 80 i els 90. Per contra, s'ha de lamentar la manca d'una hemeroteca local que reuneixi totes les col·leccions particulars existents i disperses per arreu. Tampoc existeix cap treball publicat sobre la història de la premsa local, la qual cosa demostra que encara ens trobem molt endarrerits i que fóra bo arribar a la celebració del primer segle de premsa gavanenca en unes condicions molt diferents.

Encara hi som a temps!